

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Ofoandahl, E.

Vitt.
Lv.
(Pr.)

Ur
x

Svenska Folkets Häfder

Blygsam anvisning till en ny

Edda

af

O. l. = Ofoandahl

Pris 25 öre.

Ur

Svenska Folkets Häfder.

Herre! allt lif ser med undran på dig,
Allt skapadt vill prisa din allmakt.
Ack, må det då äfven få tillåtas mig
Blott ekot af pris, i min vanmakt.
Ej folkets historia blir från dig skild
Du är den bestämmande Guden,
Att skåda ditt verk, är att skåda din bild.
Till dig höjs lofsjungande ljuden.
∴ Ack, må det då äfven få tillåtas mig
Få säga hvad andra re'n sjungit om Dig. ∴

De gamla skalders gudakraft,
De himlar, de dygder,
De hat och de laster
I Eddan stå tecknad,
De finnas ännu.
I himlarnes sällhet
Rättrådiga människor bo,
I himlar rättrådiga lefva,
I himlarnes himlar de dö.
Och hjältar vi hafva så många.
Deras namn med beundran
Stå tecknade på historiens blad,
Våra hjältar ej frukta
Att säga sina tankar
Så sköna ell' straffande,
De frukta ej lås och bom,
Som barbariska lagarna ha,
Trots kristliga läran.
De dygder vi hafva så sköna och rena,
Ej klassiska konstverk i teckning ha nått
Dess verkliga skönhet och trohet:
En badande jungfru så blyg;
Ej annat än träden vid strand henne ser,
Dock blickar hon skyggt till skyddande klädet

På stranden, när vågen emot henne slår,
 Ty trohetens sinne hon bär i sin själ;
 Hon vill för sin brudgum
 I jungfrulig jungfrudom stå.
 Och ynglingadygden
 Är stor i sin ära,
 En yngling tror godt om alla och allt,
 En riddare är han,
 Han kvinnan högaktar,
 Men tror dock, hvad Gud lärt,
 Att jungfrun sin skönhet
 Säkrast bevarar i husliga härden!
 Men hatet och lasten,
 Hvad skola vi säga om den?
 En styggelse är den,
 Med trots och med råhet,
 Den söker med last döda last.
 Dock, mycket förmildrande
 Är väl dess yttring,
 Se'n kristendom kommit
 Med försoningens språk
 Mot trolldömda läran
 Som forntiden bar.

De mänskliga andarnes tåg sväfvat fram
 Från Grekers och Romares grifter.
 Vi lyssnat beundrande på Juda Stam,
 Och sist genom Kristi bedrifter
 Fått dröjande ro, och en stadgande tro
 På kärlekens makt öfver vålden.
 Så Svenskar ock gradvis ha planlagt sitt bo:
 Till *jämlikhet* artar sig *stånden*.

Från vikingalifvet i forntida sed,
 Där våldet var makten och äran
 En lag re'n *då* var, att ej värnlösa led
 Från öfvermod tryck och förfäran.
 Hvad kunde väl vara, som sådan makt bar
 På våldets och styrkans barbarer?
 Guds herrliga väsen *då* liksom nu var
 Den makt, som sjöng rättens fanfarer!

Af runorna läras Guds allvisa bud:
 Författningar utgå från folken!
 Religionen ej tål några herrskareljud --
 Låt samvetets röst blifva tolken!

Familjen är helig, så rünan ock lär;
 Hvem *kan* eller *vill* då där döma?
 I evighet *båda* det heliga bär:
 Döm ej, där du hafver att glömma!

Familjen är grunden för alla kontrakt
 Med statskonst i samhällsidéer,
 Men då må familjen ock vara en makt
 På eget förvärfvade seder.
 Familjfadern icke får vara en dräng,
 (Likt folket vid våra fabriker!)
 Men herre i huset, om mild eller sträng,
 Ej fattig och ej häller riker.
 ::: Ej fattig och ej häller riker, då kan
 Till husbondeväldet komma hvar man. :::

Och kungen, han öfver det hela har stått,
 Har stått som det enande bandet,
 Ja, därför han ock på sitt ansvar har fått
 Att sederna vårda i landet.
 Och blicka vi kring oss, så må I mig tro,
 Att ämbetsmän ha vi så höga,
 Som utgått ur torftiga fattigmans bo,
 Om det ej är *du* tyder föga.
 ::: Ja, herremän må ej få styra ett folk,
 Där erfarenheten skall hafva en tolk! :::

Beundrat det stora, vi alltid ha gjort,
 Och böjt oss för mäktiga viljan.
 Med saktmod har folken *allt* tagit emot
 Från Trosa allt ända till Siljan.
 Det lumpna hos stormän vi sällan dock sett,
 Fastmera allt ädelt och storsint,
 Och därför de ringa helt gärna ha gett
 Sitt bästa; och ej varit småsint.

Ja, så täljer sagan; men häldre jag tror,
 Att gifmildhet ej varit lagen,
 Fastmera jag fruktar, att själfsväldets klor
 Af härskarehug var betagen.

Att storman ej varit för storman nå'n bror
 Vi märka af emigrationen,
 Storherrar ej enige var, och man for
 Allt längre och längre mot polen.
 :: Så Island och Grönland har blifvit bebyggt.
 Så modige män gjort, när hemland förtryckt. ::

Hvad skall vi väl säga om adel och träl
 och fria — som medeltid hade,
 Jo, därom kan sägas, att trätor och gräl
 Och bördshat med vemod sig lade
 Så tryckande tung på all sanning och rätt.
 O, måtte vi därför oss frukta,
 Att ej samma sak, fast på okända sätt,
 Emot all natur vill oss tukta.
 :: Se därför upp med vår *storindustri*,
 O, män'ska, o, män'ska, om du vill var' fri. ::

Om makten och härsklystnad spådom vi gör.
 Om revolution kan vi drömma.
Hur veta då, hvarthän ett uppror oss för?
 Hur skall vi då *väl* och *rätt* döma?
 Hur kommer vår hatade krigsdespotism (tims).*)
 Hvar kufvas i stoftet det sanna,
 Förvandlad till *ris* just vår liberalism? (lims)
 Jo, i revolution, våldets panna!

Och skaldesång står i vårt sinne så högt,
 (Blott sångarn är erkänd af andra).
 Men om icke detta, så går det rätt trögt,
 Ty snillet man gärna vill klandra.
 O, vetenskapsmän, o, haf tack för allt stort,
 Som framdragits ur dolda grifter.
 O, vetenskapsmän, o, haf tack, att I gjort,
 Att alla förstå Edra skrifter.
 :: Men älsken Ert rike, och sök ej att få
 Er domsrätt för folken, som I ej förstå ::

* * *

*) Hvarför ej säga *-ims*, som passar bättre för vårt tungomål.

Och bonden han plöjer förnöjsamt sin äng
 Och bidar se'n lugnt nederbörden.
 Från tidiga morgon tills han går i säng
 Till Gud han helt fromt ber om skörden.
 Och fåglarnes kvitter och vindarnas sus,
 De smeka beständigt hans öra.
 Och humorn hos honom är ej något rus,
 Som lugnet hos honom kan störa.

(En röst:

Hvad står du och bonden här krusar så hal?
 Han är, likom andra en "sluger",
 Så dummer och dryger och trilsken och fal,
 Tro mig — jag ej här står och ljuger.)

Och snickarn han står uti verkstan sin dag,
 Och brädernas doft honom manar
 Till sånger så friska som hyfvelens slag
 Mot brädan, som slutet ej anar.
 Och smeden han är ju en "man för sin hatt",
 Tap'tserarn han tyget draperar,
 Och salmakarn gläds, när sin syl han fått fatt,
 Och målarn med färger fraperar.
 ∴ Konstnärer i alla metaller också,
 Hattmakarn, urmakarn ock runa må få ∴

Skomakarn och skräddarn ju alltid de har,
 Likt svarfvarn sin plats här i landet.
 Och sotarn så frankt genom skorstenen drar,
 Blott köksan vet dra på smilbandet.
 En värdshusvärd hedras, när något han gjort
 För gästernas trefnad vid fästen.
 Ej gästgifvarskjutsen må tåga för fort,
 Och detta med rätta mot hästen.

Och handskmakarn, snörmakarn lefva ju än,
 Dock endast i gamla upplagan,
 Ty storindustrien med herrskarekläm
 Allt handtverk vill föra till sagan.

Och bagarn i socker, och bagarn i mjöl
 Får öppna för fackinspektörer.
 (Och Ottenbyherrarne med sina föl
 Få bäfva för statsinstruktörer. Rätt åt dem).

* * *

Och barnet det skrattar och ler lika godt,
 Om duk är på bord eller inte.
 Blott mat i tillräckelig mängd det har fått,
 Och vårdarne äro godsinte.
 Och yngling och jungfru i dygder de le,
 Och önskar sig nyttiga vara.
 Dock vilja de gärna i smyg kunna se
 Den storken med syskonen rara.

Betrakta vi runor och folkpoesin,
 Så finnes så tydligt i båda
 Med alldeles säker och tydlig rutin
 Att dygd man hos jungfrun vill skåda.
 Och *namnet* af jungfru kan kvinfolket få,
 (Man kan det för ofta ej säga.)
 Blott kvinnan så pliktfullt och dygdigt vill gå.
 O, låt oss med guld jungfrun väga.

Ja, därför ock jungfrun en sång vill jag ge,
 Ja, oskuld och dygd vill jag måla!
 Hvar kan man en skönare anblick väl se,
 Än jungfrun, som blygsamt syns stråla.
 Och ungmor och svärmor, ack, Gud vare tack
 För allt, hvad Du oss vill förära.
 När morsan har maten så god i sitt fack,
 Många barnen af farmor få lära.

Med minnen så sköna vårt lif rinner fram,
 Och skingra som solstrålar sorgen.
 Den ena den gläds åt sin fädernestam,
 Den andra har minnen från togen.
 Ja, minnen som gosse, ja, minnen som tös,
 Med hilder från landet och staden.
 När man stod på torget med kvastar och frös,
 Med nässlor, med löf hela raden.

En enfaldig bondpojck, jag mins det så väl,
 När stadsresan första jag gjorde.
 Styggt hvisslande stadspoijk ljöt moln i min själ.
 Vid handlandens disk jag mig smorde.
 Aptekaredoften och garfvarestank
 Var nyhet för bondpoijkens näsa,
 Som utklädda narrar slog herrarne dank,
 Och skylt efter skylt fick man läsa.
 :: Aptekareleven med krage och krås,
 Och bagarepoijken med tårta och sås :::

* *

För prostfar vi krusa så mjuka i rygg.
 Ej länsman får veta vår tanke.
 Polisen vi frukta för att han är stygg,
 Och dömer som skurk hvar trashanke.
 För fröknar och grilljannar sandgångar gör's,
 Och ve, om en häst vågar smutsa
 Ell' om han sitt väder i sta'n släppa törs,
 Straxt gårdskarln då ut skall och putsa.
 :: Om fattiges barn våga gråta ell' le,
 Då gårdsegarn kommer och ryter sitt ve.

Till bonden, som kommer med matvaror in
 Till sta'n tör att kräsmagar göda,
 Torgmånglare ryta så styfva i sinn,
 Och se med förakt bondens möda.
 Ja, stadsfolken alla de kunna minsann
 På landtmannens mödor fegt frossa.
 Men Gud nu dem funnit sin lycka ej kan
 Lugnt bära. Och vill nu dem krossa.

Så länge som solen oss värmer så ljus,
 Allhersharen ser till oss neder,
 Skall folken på jorden dock ha sina hus
 I välmakt, när Herren oss leder.
 Betrakta historiens blad dock, o, vän,
 Se löjet som rör sig omkring dig,
 Och vet, att en Allsmäktig Gud lefver än.
 Tag lärdom, förnuftet, o, hör mig.
 :: Vi talte om hus, då må här föras fram
 Vi fått en ny herre — En husegarstam? :::